

ANALIZA

**„UTICAJ PROGRAMA
VRŠNJAČKE EDUKACIJE NA
PREVENCIJU RODNO
ZASNOVANOG NASILJA“**

UDRUŽENJE MLADIH PSIHOLOGA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Analiza „Uticaj programa vršnjačke edukacije na prevenciju rodno zasnovanog nasilja“ je nastala u okviru projekta „Prevenција rodno zasnovanog nasilja“, kojeg provodi Udruženje mladih psihologa iz Mostara, uz podršku Vlade Švicarske u Bosni i Hercegovini i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Sadržaj

Sažetak.....	3
O projektu.....	4
Analiza “Utjecaj programa vršnjačke edukacije na prevenciju rodno zasnovanog nasilja“	4
Evaluacija vršnjačkih edukatora.....	7
Interna evaluacijska fokus grupa.....	13
Evaluacije vršnjaka - učesnika vršnjačkih edukacija	16
Analiza dobivenih podataka	17
Preporučeni modeli prevencije	22
ŠKOLSKI KOORDINACIONI TIM ZA PREVENCIJU RODNO ZASNOVANOG NASILJA	22
NASTAVNIK-MENTOR.....	23
VRŠNJAČKA EDUKACIJA.....	23
VRŠNJAČKI TIMOVI U ŠKOLI	24

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Sažetak

Analiza „Uticaj programa vršnjačke edukacije na prevenciju rodno zasnovanog nasilja“ je nastala na osnovu evaluacije intervencijskog trening programa „Osnaživanje mladih u prevenciji / sprečavanju rodno zasnovanog nasilja“, čiji su glavni ciljevi bili determinisanost učinkovitosti i mogućnosti za poboljšanje programa. Kroz prikupljene podatke, nastojala se procijeniti potreba za trening programom koji će pridonijeti suzbijanju nasilnog ponašanja u mladenačkim vezama, kroz razjašnjavanje uvjerenja o dobroj i sigurnoj vezi, povećanje nivoa poznavanja svojih prava u vezi, podizanje svijesti o prepoznavanju nasilja u mladenačkim vezama, prepoznavanje lične izloženosti i vlastitog nasilnog ponašanja u vezi u cilju prekidanja nasilnih obrazaca u vezi, te povećanje spremnost na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi. Glavni zaključci analize su da su mladi zainteresovani da nauče više o rodno zasnovanom nasilju. Međutim, potrebno je uložiti dugoročne napore kako bi se mladima osigurala odgovarajuća znanja i vještine pomoću kojih bi aktivno učestvovali u uspostavljanju efikasnih odgovora na rizike koje nosi rodno zasnovano nasilje

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

O projektu

U skladu s problemima s kojima se svakodnevno susreću građani grada Mostara a posebno žrtve rodno zasnovanog nasilja koje spada u oblast kriminaliteta nameće se potreba adekvatnog pristupa žrtvama i počiniocima nasilja kako bi se spriječili slučajevi ponavljanja nasilja i kako bi se utjecalo na smanjenje pojave novih slučajeva nasilja. Također je bitno naglasiti problem porasta rodno zasnovanog nasilja među mladima, a posebno srednjoškolcima jer je to period u kojem dolazi do velikih promjena i gdje je ključno da se radi na osvještavanju o uzrocima i posljedicama nasilja kako bi se spriječila pojava novih slučajeva nasilja.

Zbog toga je opći cilj projekta “*Prevenција rodno zasnovanog nasilja*”:

- doprinijeti smanjenju kriminaliteta, s naglaskom na rodno zasnovano nasilje na području Grada Mostara kroz rad na osnaživanju mladih ljudi i policijskih službenika za prepoznavanje i sprečavanje rodno zasnovanog nasilja.

Analiza “Uticaј programa vršnjačke edukacije na prevenciju rodno zasnovanog nasilja”

Tokom školske 2015/16 godine, Udruženje mladih psihologa je implementiralo trening „Osnaživanje mladih u prevenciji / sprečavanju rodno zasnovanog nasilja“ za 22 učenika srednjih škola s područja Grada Mostara (8 učenika i 14 učenica). Trening je realizovan u okviru projekta „Prevenција rodno zasnovanog nasilja“, kojeg provodi Udruženje mladih psihologa iz Mostara, a podržan je od strane Projekta Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH „Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa“.

Cilj treninga „Osnaživanje mladih u prevenciji / sprečavanju rodno zasnovanog nasilja” je bio je edukacija predstavnika vijeća učenika 13 srednjih škola u Mostaru koji će kroz nova

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

znanja i vještine senzibilizirati širu zajednicu o pojavi i načinima prevencije rodno zasnovanog nasilja, čime će potaknuti pozitivne promjene u zajednici u kojoj žive.

Trening se sastojao od 4 trening sesije i jedne evaluacijske sesije, te je bio kombinacija teorijskog i praktičnog dijela. Prvi dio programa posvećen je upoznavanju srednjoškolaca sa rodnim normama, nasiljem u školskom okruženju i adolescenstskim vezama. Drugi dio programa posvećen je daljnjem razvijanju metodologije vršnjačkih edukatora, čime su učesnici osposobljeni za prenošenje znanja o prevenciji rodno zasnovanog nasilja. Dakle, kroz program vršnjačke edukacije „Osnaživanje mladih u prevenciji / sprečavanju rodno zasnovanog nasilja“, članovi Vijeća učenika srednjih škola Grada Mostara, osposobljeni su za promociju i razvoj zdravih i ravnopravnih adolescentskih veza, uz ohrabrivanje i razvoj nulte tolerancije na nasilje, kroz povećanje svijesti o:

- Karakteristikama zdravih i nezdravih adolescentskih veza;
- Uticaju rodnih stereotipa i predrasuda na pojavu rodno zasnovanog nasilja;
- Posljedicama i rizicima rodno zasnovanog nasilja;
- Načinima na koji adolescenti mogu doprinjeti prevenciji i suzbijanju rodno zasnovanog nasilja.

Nakon bloka od 4 sesije, 17 učenika(7 učenika i 10 učenica) od ukupno 22 koji su učestvovali u treningu „Osnaživanje mladih u prevenciji / sprečavanju rodno zasnovanog nasilja“ i koji su dobili potrebna znanja za korištenje metodologije za provedbu vršnjačkih edukacija, su stekli diploma “vršnjačkog edukatora” te su djelovali kao edukatori u svojim školama, čime je 175 učenika/ca iz 10 srednjih škola u Mostaru dobilo podršku u razumijevanju, prevenciji i suzbijanju rodno zasnovanog nasilja, uz razumijevanje rodnog identiteta, posebno u adolescentskim vezama.

Deset realizovanih radionica su u prosjeku trajale 2 školska časa, a za cilj su imale pomoći mladima da dobiju osnovna znanja koja će im omogućiti da:

- istražuju svoje stavovi prema rodno zasnovanom nasilju,
- istražuju kako rodni stereotipi i rodne nejednakosti utiču na pojavu rodno zasnovanog nasilja,

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

- ospore stavove tolerancije prema rodno zasnovanom nasilju, odnosno da se osnaže u pogledu netolerancije rodno zasnovanog nasilja,
- dalje razvijaju i promovišu metodologiju "vršnjačke edukacije" u cilju prevencije rodno zasnovanog nasilja među mladima,
- nauče da prepoznaju i pruže podršku žrtvama rodno zasnovanog nasilja,
- uvide značaj razvoja kritičkog mišljenja mladih prema važnim akterima za socijalizaciju mladih, naročito vršnjaka, te elektronskih i drugih medija.

Trening „Osnaživanje mladih u prevenciji / sprečavanju rodno zasnovanog nasilja“ je kreiran i implementiran od strane stručnog tima iz Udruženja mladih psihologa, strukovne nevladine organizacije, sa sjedištem u Mostaru.

Po okončanju treninga, tim Udruženja mladih psihologa je proveo evaluaciju treninga, i to kroz analizu sljedećih podataka:

- 17 evaluacijskih obrazaca, putem kojih su vršnjački edukatori ocijenili trening program ;
- kvalitativnih podataka dobivenih kroz odgovore vršnjačkih edukatora na fokus grupi održanoj na evaluacijskoj trening sesiji.
- 175 evaluacijskih obrazaca, putem kojih su vršnjaci koji su prošli kroz edukacije vršnjačkih edukatora, ocijenili trening program.

Cilj analize trening programa za osnaživanje mladih u prevenciji rodno zasnovanog nasilja je provjera i analiza zacrtanih ciljeva, te unapređenje cjelokupnog programa za buduću upotrebu.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Evaluacija vršnjačkih edukatora

Nakon trening bloka od 4 sesije vršnjački edukatori su ispunili evaluacije u svhu provjere uspješnosti treninga.

Pitanja iz evaluacijskog upitnika su bila podjeljena u dva područja:

- set od 9 pitanja na koje su učesnici odgovarali ocjenama od 1 do 5, pri čemu je 1 najniža a 5 najviša.

	1	2	3	4	5
<i>Da li su ispunjena početnih očekivanja</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li je tema treninga korisna za tebe</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li si imao/la priliku za aktivno učešće na treningu</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li je radna atmosfera bila pozitivna i konstruktivna</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li je predavanje bilo jasno i popraćena primjerima</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li si stekao/la nova znanja i vještine</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li ćeš moći stečena znanja i vještine primjenjivati u svom radu/životu</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li bolje prepoznaješ nasilje u vezama</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Da li si promijenio neka svoja uvjerenja o kvalitetnim vezama</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

- 2 kvalitativna pitanja kao dopuna kvantitativnim podacima

10. Šta ti se najviše sviđjelo tokom rada?

11. Preporuke za unaprijeđenje treninga?

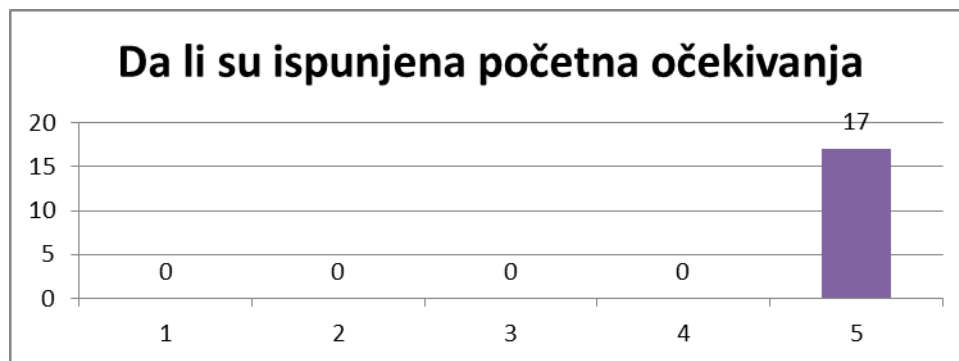

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Dobiveni rezultati:

Rezultati evaluacija su prikazani u grafovima ispod:

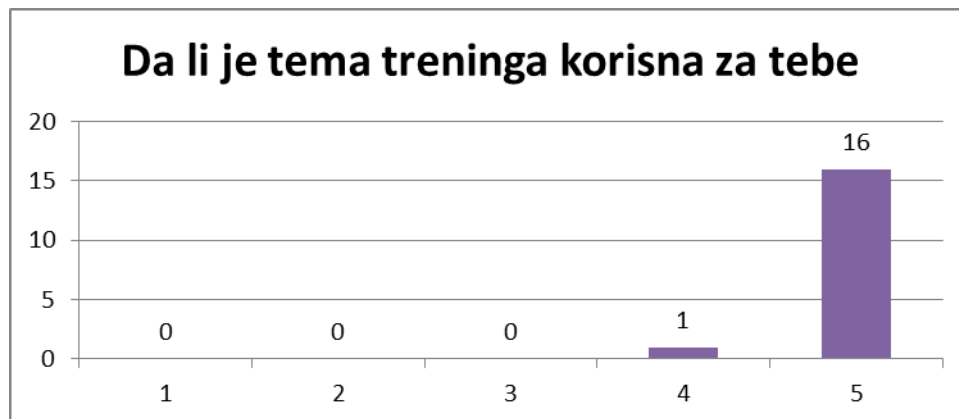
1.

Graf 1- Da li su ispunjena početna očekivanja

- Prosječna ocjena za pitanje – Da li su ispunjena početna očekivanja - 5,0.

2.

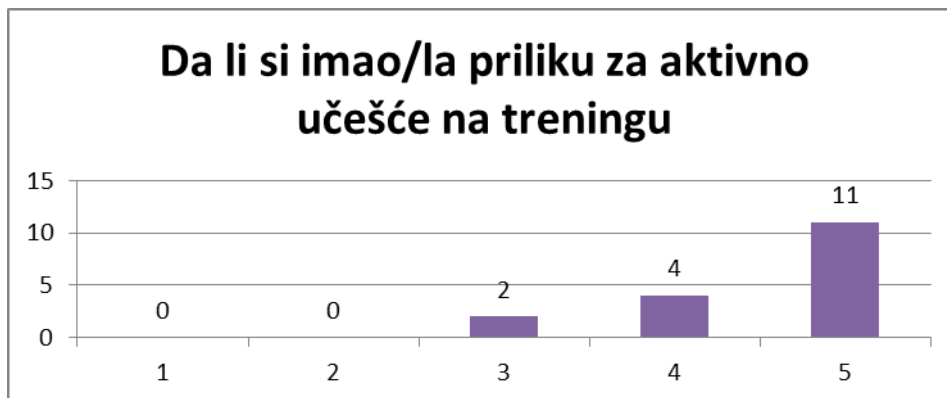
Graf 2 - Da li je tema treninga korisna za tebe

- Prosječna ocjena za pitanje – “Da li je tema treninga korisna za tebe” – 4,94.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

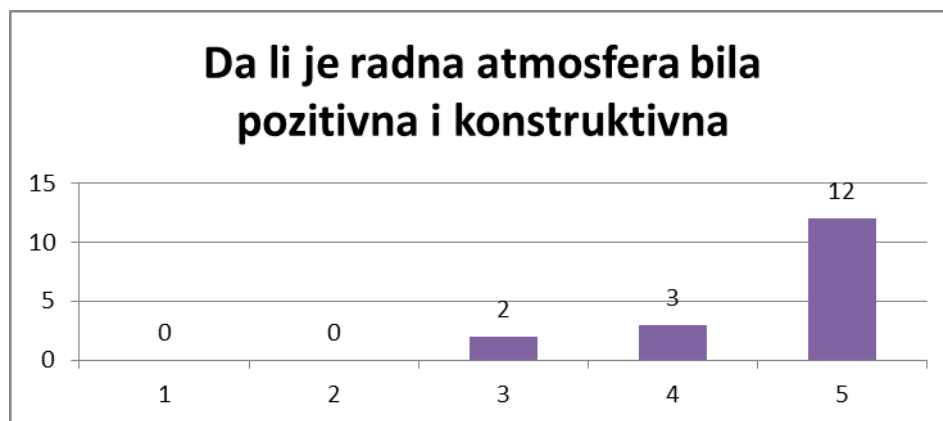
3.

Graf 3 - Da li si imao/la priliku za aktivno učešće na treningu

Prosječna ocjena za pitanje – Da li si imao/la priliku za aktivno učešće na treningu – 4,53.

4.

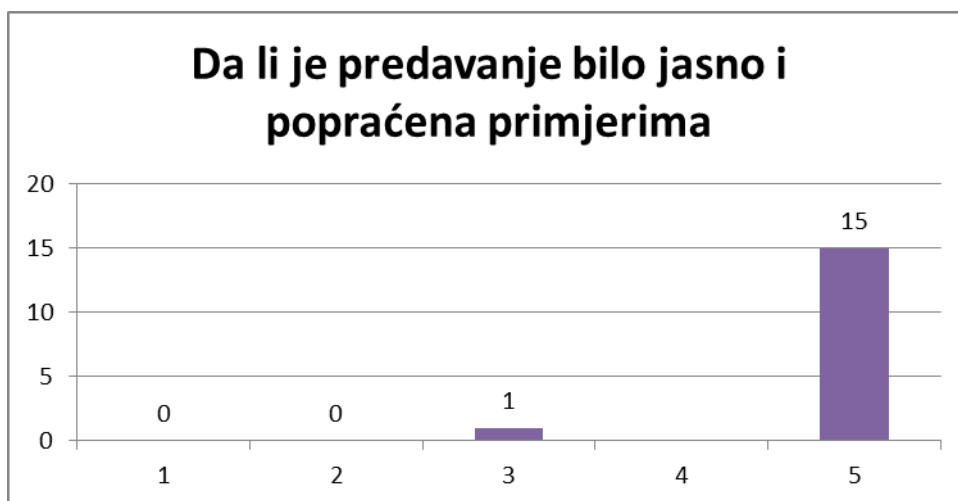
Graf 4 - Da li je radna atmosfera bila pozitivna i konstruktivna

- Prosječna ocjena za pitanje – Da li je radna atmosfera bila pozitivna i konstruktivna – 4,59.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

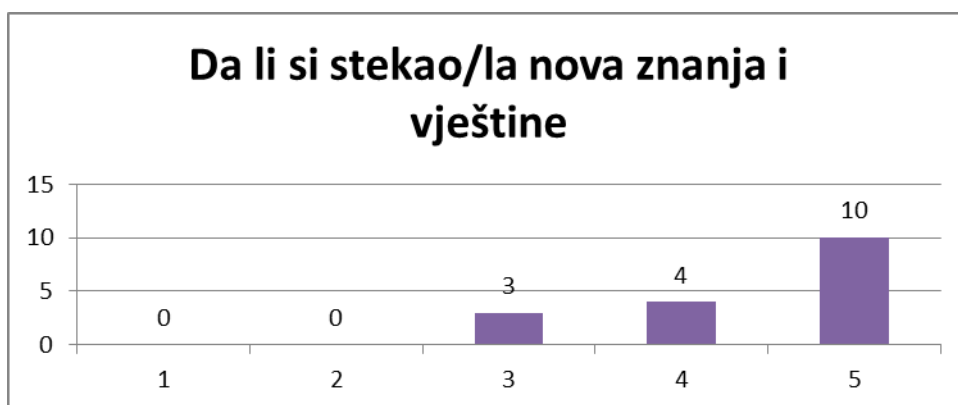
5.

Graf 5 - Da li je predavanje bilo jasno i popraćeno primjerima

- Prosječna ocjena za pitanje – Da li je predavanje bilo jasno i popraćeno primjerima – 4,59.

6.

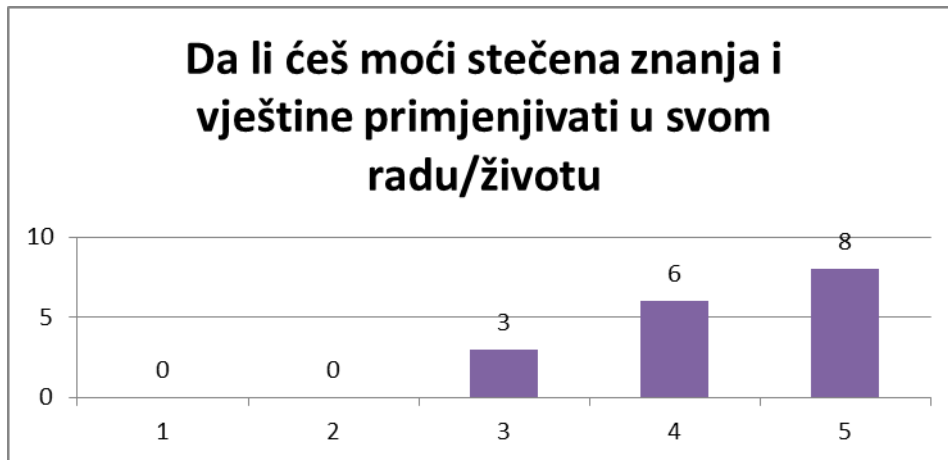
Graf 6 – Da li si stekao/la nova znanja i vještine

- Prosječna ocjena za pitanje – Da li si stekao/la nova znanja i vještine – 4,41.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

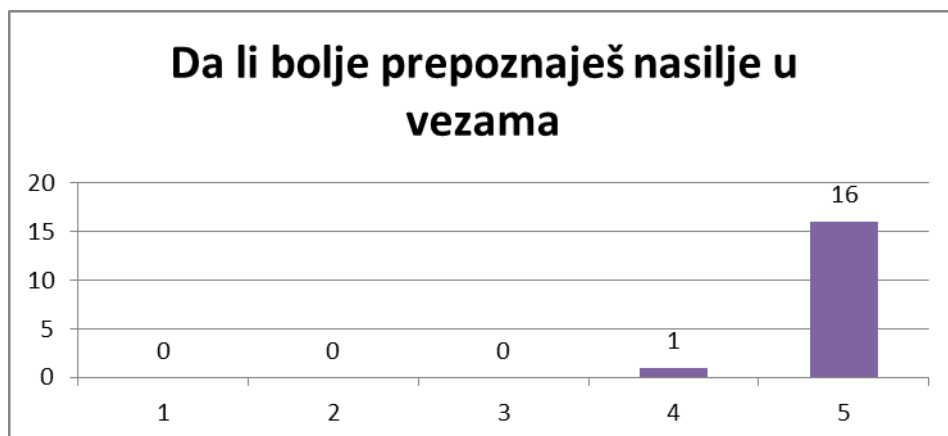
7.

Graf 7 - Da li ćeš moći stečena znanja i vještine primjenjivati u svom radu/životu

Prosječna ocjena za pitanje - Da li ćeš moći stečena znanja i vještine primjenjivati u svom radu/životu – 4,29.

8.

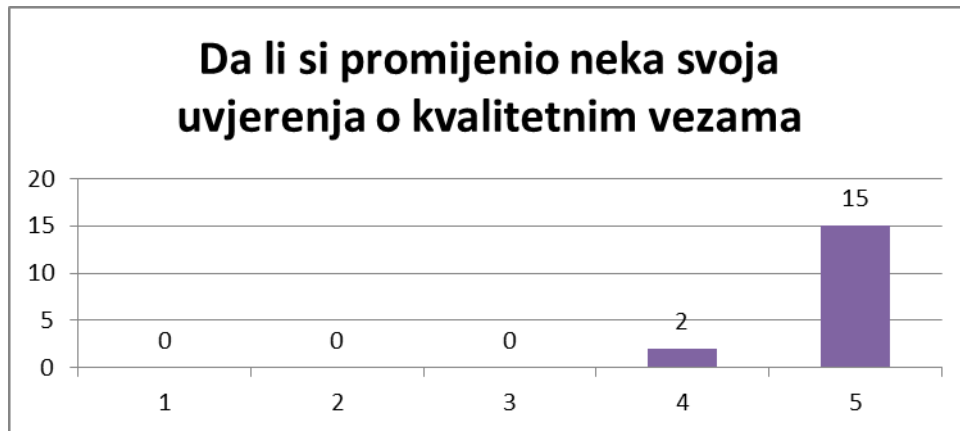
Graf 8 – Da li bolje prepoznaješ nasilje u vezama

- Prosječna ocjena za pitanje - Da li bolje prepoznaješ nasilje u vezama – 4,94.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

9.

Graf 9 - Da li si promijenio/la neka svoja uvjerenja o kvalitetnim vezama

- Prosječna ocjena za pitanje - Da li si promijenio neka svoja uvjerenja o kvalitetnim vezama – 4,89.

10.Šta ti se najviše sviđjelo tokom rada?

Neki od odgovora učesnika:

- “Radionice, koje su bile korisne i to što nema osuđivanja, što imamo svi iste ciljeve i što obrađujemo korisne teme”
- “Najviše mi se sviđjelo to što smo tumačili ljudske postupke u vezi način njihovog razmišljanja... Također, drago mi je da pozitivna energija bila izražena tokom rada”
- “Najviše mi se sviđjelo to što smo svi mogli bez ikakvog stida pričati o tom nasilju što se među nama događa”
- “Sviđjelo mi se kako se ophode trenerice prema nama in a koji način drže predavanja”
- “Igraonice, koje su ujedno bile i korisne i zabavne, druženje, to što smo otvoreno pričali o svemu, bez ikakvih osuda”
- “Otvoreni razgovor o raznim temama”
- “Radionice koje su bile doista korisne u kojima smo učestvovali. Slobodno iznošenje mišljenja bez predrasuda. Vaše razumijevanje prema nama, vase poštovanje”

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

11. Preporuke za unaprijeđenje treninga?

Neki od odgovora učesnika:

- *“Sve je bilo odlično, samo manje zbunjujućih pitanja”*
- *“Nemam preporuka, sve je bilo odlično”*
- *“Sve je bilo OK, neka tako bude i druge godine”*
- *“Bilo bi dobro da smo imali više starijih sudionika”*
- *“Super je bilo. Bilo bi bolje da smo imalo više vremena”.*

Interna evaluacijska fokus grupa

Po završetku trening modula od 4 sesije u ukupnom trajanju od cca 8h, organizovana je interna evaluacijska fokus grupa na kojoj je učestvovalo 12 vršnjačkih edukatora koji su prošli kroz trening „Osnaživanje mladih u prevenciji / sprečavanju rodno zasnovanog nasilja“.

Metoda fokus grupa je kvalitativni oblik istraživanja koji uključuje grupnu diskusiju o nekoj zadanoj temi. Osnovni cilj fokus grupe je potaknuti dubinsku diskusiju kojom će se istražiti vrijednosti ili stavovi ispitanika prema nekom problemu ili temi, odnosno razumjeti i objasniti značenja, vjerovanja i kulturu koja utječe na osjećaje, stavove i ponašanja individua.

Fokus grupe, kao kvalitativna metodologija istraživanja, veoma su prikladno sredstvo koje se primjenjuje da bi se dobila validna informacija važna za potrebe različitih programa koji se bave ispitivanjem određenog društvenog problema. Metodologija fokus grupe je provedena kao dodatak pismenim evaluacijama koje su učesnici prethodno popunili, s ciljem dobivanja što kvalitetnijih podataka o efektima provedenog treninga.

Moderatori fokus grupe su bile djelatnice Udruženja mladih psihologa koje su educirane za vođenja niza rasprava namijenjenih za razmjenu uvida, ideja i razmatranja vezanih uz temu rodno zasnovanog nasilja. Fokus grupa je trajala 2h.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Na početku fokus grupe, napravljen je osvrt na prisutnost rodno zasnovanog nasilja u lokalnoj zajednici. Većina učesnika je izjavila da smatraju da je rodno zasnovano nasilje prisutno u njihovom okruženju. Neki od komentara učesnika su bili:

- *“Rodno zasnovano nasilje je itekako prisutno u našem društvu. Međutim, zbog stida i straha od osude, malo ko se odluči javno govoriti o tome”.*
- *“Da, iz tog razloga su nam potrebna ovakva predavanja gdje ćemo poslati poruku svim žrtvama da ne trebaju da trpe, da nije njihova krivica i da zaslužuju bolje”.*
- *“Mislim da je takvog nasilja uvijek bilo i biće ga dok god mi budemo šutjeli i držali ga kao problem koji se mora sakriti unatar svoja četiri zida”.*

U nastavku, svi učesnici fokus grupe su se složili da su imali korist od treninga kroz koji su prošli. Neki od komentara učesnika su bili:

- *“Radionice su mi bile korisne jer sam dobio neke informacije koje su meni bitne kako bi ja mogao nekome da pružim pomoć i podršku u budućnosti. Činjenica da smo radionice uspješno proveli u školi znači da smo dosta naučili i da smo imali veliku korist od treninga”*
- *“Osjećam se dosta sposobnijom da prepoznam oblike nasilja. Npr. neke stvari za koje sam smatrala da su sastavni dio svake veze, kao što je ljubomora, sada shvatam da nisu. Imam jasniji stav o tome šta je prihvatljivo, a šta ne u vezi.”*
- *“Bilo mi je zanimljivo to što smo mogli da dovedemo u pitanje neke naše stavove o ljubavi i vezama i da vidimo šta drugi misle o istim stvarima. Meni lično je to bilo korisno, počeo sam razmišljati u drugom smjeru. Svidjelo mi se naročito to što smo svi pričali otvoreno i bez ikakvog osuđivanja.”*

Također, ispitanici su iznosili mišljenja o promjenama koje vide kod sebe nakon treninga, a tiču se razbijanja nekih predrasuda o nasilju u vezama:

- *“Ja sam se suočio sa nekim predrasudama. Konkretno, kada je u pitanju nasilnih i žrtva. Uvijek sam smatrao da je žrtva nasilja nekako kriva i da je sama odabrala takvu vezu, pa da joj vjerovatno to i odgovara. Mislim da sada bolje razumijem poziciju žrtve i sigurno se osjećam spremnijim da joj pomognem.”*
- *“Čini mi se da sam postala svjesnija koliko sami mi doprinosimo stvaranju rodni stereotipa koji kasnije mogu biti zaslužni za problem u vezama. Imala sam dosta*

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

predrasuda prema ženskom polu...da ja kao žena ne mogu raditi određene stvari kao muškarac, da se ne smijem ponašati i pričati kao muškarac. Sama sebi sam postavila oštre standarde i moram reći da mi je žao što sam se nalazila u situaciji da osuđujem neke djevojke jer se “ne ponašaju kao žene”, šta god da to značilo.”

- *“Generalno smo imali dosta predrasuda, odnosno pogrešnih uvjerenja kada je u pitanju ljubav i ljubavne veze. Drago mi je da sada realnije vidimo stvari”.*

U drugom dijelu fokus grupe, učesnici su bili navođeni na diskusiju u vezi vršnjačkih edukacija na kojima su oni bili edukatori.

Zaključeno je da su svih 10 radionica koje su vršnjački edukatori održali, bile temeljene na priručniku “Vršnjaci edukuju vršnjake - „Osnaživanje mladih u prevenciji/ sprečavanju rodno zasnovanog nasilja” koji je edukatorima bio dostavljen na posljednjoj trening sesiji. Radionice su u prosjeku trajale 2 školska časa, a na radionicama je u prosjeku bilo od 15 do 20 učesnika dobi od 15 do 18 godina. Sve grupe, izuzev jedne, su male i muške u ženske članove koji su aktivno učestvovali u diskusijama. Većina grupa je imala 2 vršnjačka edukatora/ice u ulozi voditelja radionice, izuzev dvije grupe u kojima je radionicu vodila po jedna vršnjačka edukatorica.

Neke od impresija i zabilješki vršnjačkih edukatora su:

- *“Bilo nam je jako zabavno. Svi su bili jako dobro raspoloženi i svi su učestvovali u radionicama. Povremeno nam je bilo teško voditi računa da se ne priča u isti glas, ali to je bio znak da je diskusija zaista bila jako dobra.”*
- *“Ova tema je svima bila interesantna. Bilo je osvježavajuće da pričamo o temama koje nas stvarno zanimaju. Preporuka svih naših učenika je bila da češće pričamo o vezama i o tome šta nam je OK a šta nije OK u vezama.”*
- *“Bila je pozitivna atmosfera. Svi su rekli da su naučili nešto novo. Žao nam je bilo što traje samo 2 časa. Mogli smo o ovome pričati baš dugo.”*
- *“Mi smo imali problem sa kontrolom u našem razredu. Pošto je naša škola “muška škola”, imamo mali broj djevojaka u razredu. Neki momci su imali ružne komentare i dobacivali su neprimjerene stvari kada smo razgovarali o vezama. Mislim da je tema*

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

dobra i treba više o njoj pričati, ali treba naći malo bolji način ili zvati stručne profesore da pričaju o ovome.”

- *Kod nas je bilo interesantno jer je jedan momak, nakon uvoda o znakovima nasilja u vezi, ispričao primjer njegove prijateljice, za koju misli da je žrtva nasilne veze. Fenomenalno je bilo to što se cijela grupa uključila “u slučaj”. Svi smo smišljali šta bi on mogao da uradi da joj pomogne da izađe iz takve veze. Super nam je to bilo”.*
- *„ Ovo je bilo novo i zanimljivo iskustvo za sve nas. Na početku sam bila skeptična hoće li dobro ispasti jer nisam imala priliku da budem edukator nikada prije. Međutim, bilo je super, pričali smo o temama koje su nama srednjoškolcima zanimljive i imali smo priliku da se igramo i budemo aktivni u toku radionica. Nadam se da će nešto slično ponovo biti organizovano u našoj školi“.*

Evaluacije vršnjaka - učesnika vršnjačkih edukacija

Nakon održanih edukacija, 175 učesnika vršnjačkih edukacija je popunilo evaluacijske listove, u svrhu procjene uspješnosti programa vršnjačke edukacije.

Evaluacijski list se sastojao od 8 pitanja na koje su učesnici odgovarali ocjenama od 1 do 5, pri čemu je 1 najniža a 5 najviša.

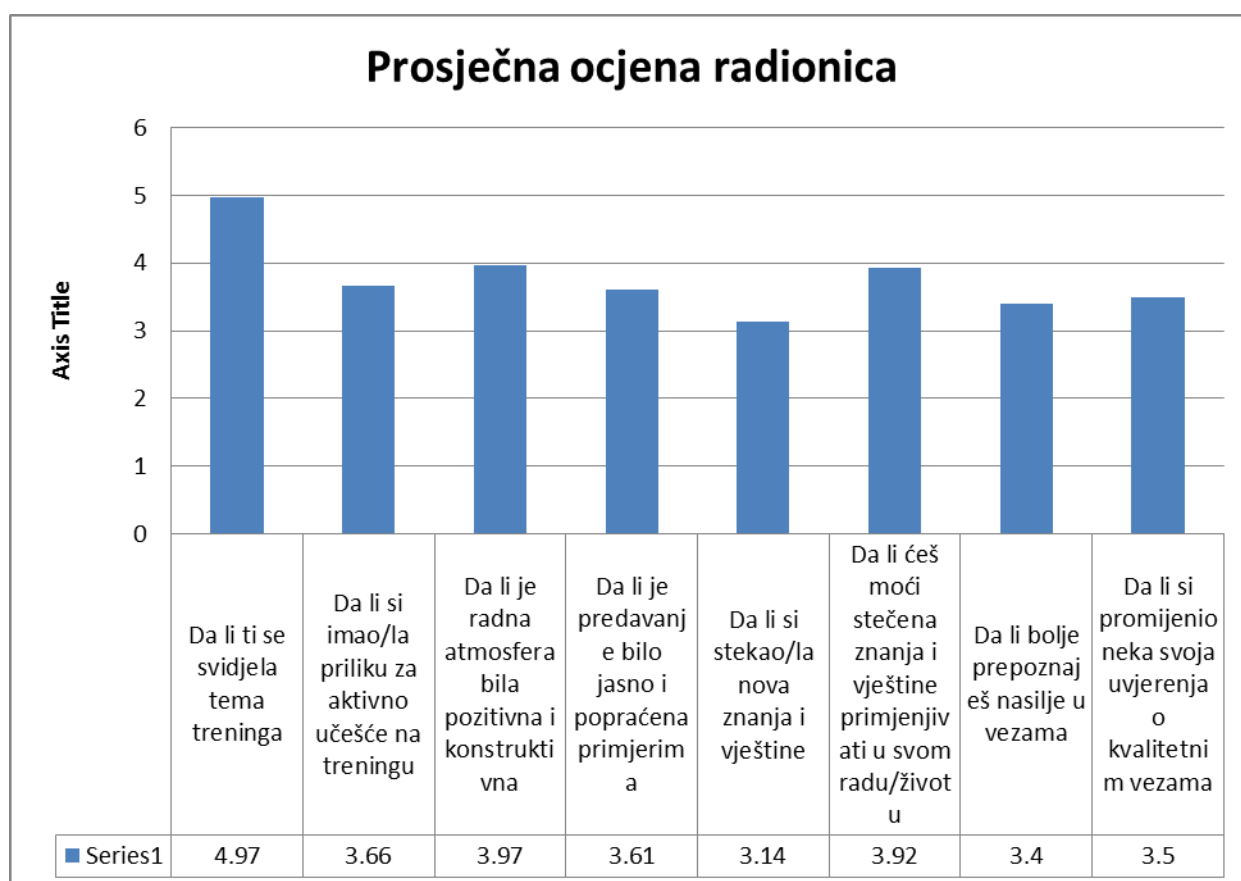
	1	2	3	4	5
Da li ti se svidjela tema treninga	☐	☐	☐	☐	☐
Da li si imao/la priliku za aktivno učešće na treningu	☐	☐	☐	☐	☐
Da li je radna atmosfera bila pozitivna i konstruktivna	☐	☐	☐	☐	☐
Da li je predavanje bilo jasno i popraćena primjerima	☐	☐	☐	☐	☐
Da li si stekao/la nova znanja i vještine	☐	☐	☐	☐	☐
Da li ćeš moći stečena znanja i vještine primjenjivati u svom radu/životu	☐	☐	☐	☐	☐
Da li bolje prepoznaješ nasilje u vezama	☐	☐	☐	☐	☐
Da li si promijenio neka svoja uvjerenja o kvalitetnim vezama	☐	☐	☐	☐	☐

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Rezultati evaluacija:

Nakon analiziranja odgovora dobivenih kroz 175 evaluacija, dobivena je prosječna ocjena za 8 segmenata treninga koji su se evaluacijskim listom procjenjivali. Prosječne osjene su prikazane u grafu ispod:

Graf 10 – Prosječna ocjena radionica

Analiza dobivenih podataka

Kroz prikupljene podatke, nastojala se procijeniti potreba za trening programom koji će pridonijeti suzbijanju nasilnog ponašanja u mladenačkim vezama, kroz razjašnjavanje uvjerenja o dobroj i sigurnoj vezi, povećanje nivoa poznavanja svojih prava u vezi, podizanje

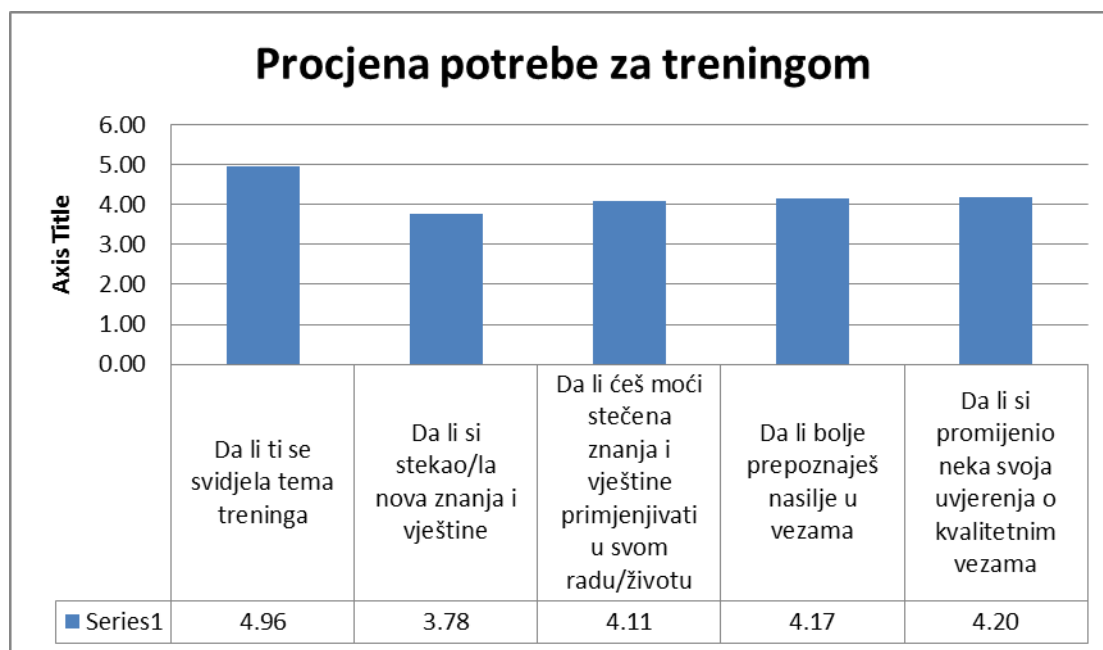
Prevenција rodno zasnovanog nasilja

svijesti o prepoznavanju nasilja u mladenačkim vezama, prepoznavanje lične izloženosti i vlastitog nasilnog ponašanja u vezi u cilju prekidanja nasilnih obrazaca u vezi, te povećanje spremnost na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

Potreba za treningom se za potrebu izrade ove Analize procjenjivala kroz sljedeća pitanja na evaluacijskom listu:

- Da li ti se svidjela tema treninga
- Da li si stekao/la nova znanja i vještine
- Da li ćeš moći stečena znanja i vještine primjenjivati u svom radu/životu
- Da li bolje prepoznaješ nasilje u vezama
- Da li si promijenio/la neka svoja uvjerenja o kvalitetnim vezama

Prema analizi svih odgovora, prikupljenih kroz evaluacije treninga za vršnjačke edukatore i vršnjačkih edukacija, prosječne ocjene za navedene segmente treninga su:

Graf 11 – Procjena potrebe za treningom

Odnosno, zbirna prosječna ocjena svih navedenih segmeneta treninga, a kojima se mjerila potreba za treninzima za osnaživanje mladih u prevenciji i sprečavanju rodno zasnovanog nasilja, iznosi: 4,24. Uzme li se u obzir da su 192 ispitanika, koliko ih je ukupno ispunilo evaluacijski list, ocjenjivali ocjenama od 1 (najniža) do 5 (najviša), evidentno je da je grupa

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

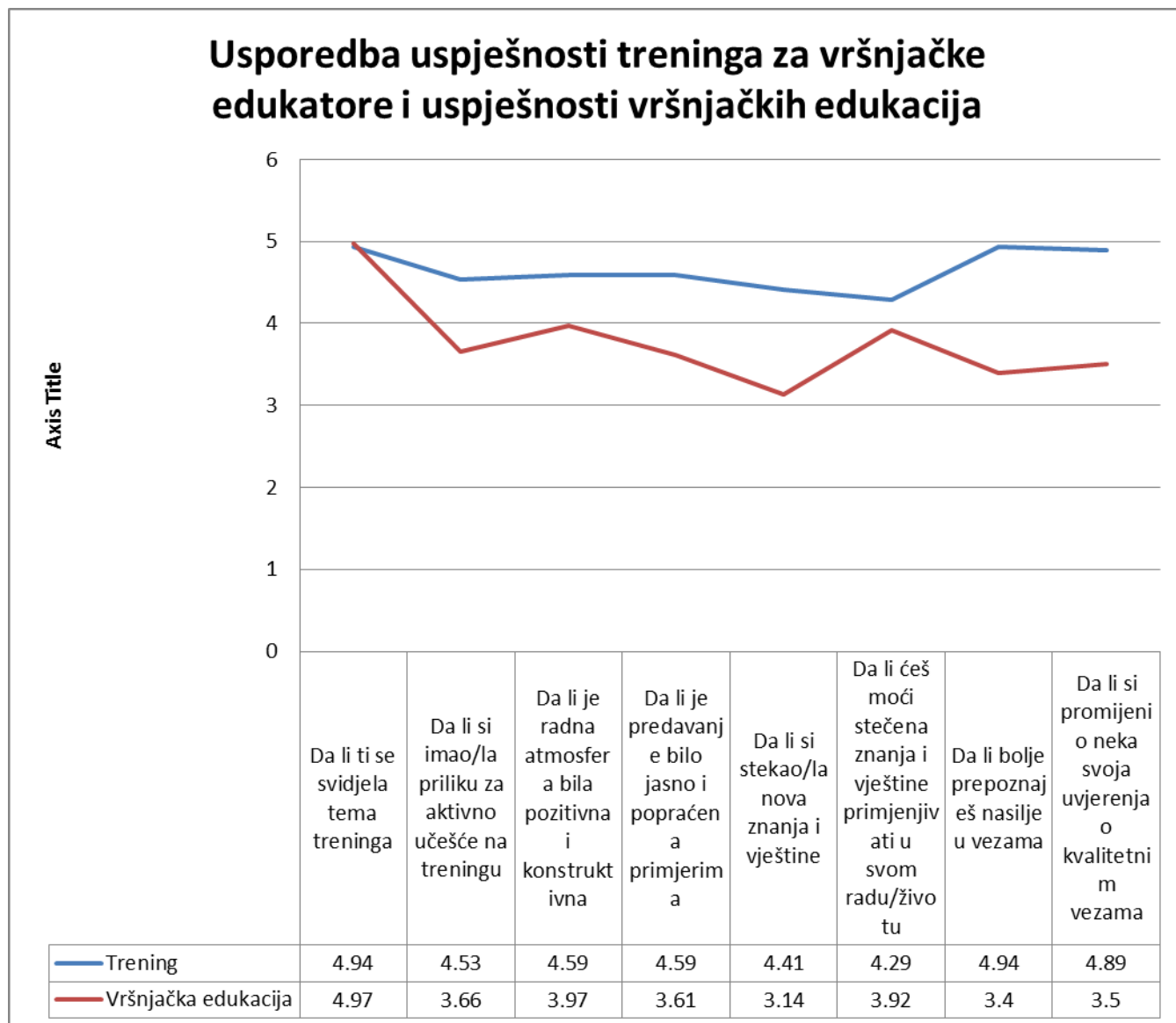
ispitanika zainteresovana za temu rodno zasnovanog nasilja, te da je u budućnosti potrebno organizovati treninge za osnaživanje mladih za prevenciju i sprečavanje rodno zasnovanog načina.

Takav zaključak je dodatno potvrđen odgovorima vršnjačkih edukatora na internoj fokus grupi, na kojoj su svi učesnici potvrdili da je rodno zasnovano nasilje prisutno u njihovom okruženju, te je 100% ispitanika potvrdilo da je trening donio ličnu korist za njih kao učesnike. Najčešće koristi koje su navedene su bile: dobivene nove informacije za pružanje pomoći i podrške žrtvama nasilja u vezama, veća sposobnost za prepoznavanje različitih oblika nasilja u vezama, smanjena tolerancija na rodno zasnovano nasilje i rodne stereotipe i predrasude koji doprinose pojavi rodno zasnovanog nasilja.

Većina učesnika fokus grupe je izjavila da su učesnici vršnjačkih edukacija naveli slične koristi, s tim da je većina edukatora navela pozitivnu atmosferu bez osuđivanja kao najveću prednost vršnjačkih edukacija. S druge strane, procjena par vršnjačkih edukatora je bila da su imali problem s kontrolom grupe, što može biti odraz nedovoljne stručnosti edukatora za vođenje grupa i usmjeravanje diskusija.

Iz tog razloga je napravljena usporedba uspješnosti treninga za vršnjačke edukatore i uspješnosti vršnjačkih edukacija (prikazano u Grafu 12)

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

Graf 12 – Usporedba uspješnosti treninga za vršnjačke edukatore i uspješnosti vršnjačkih edukacija

Dakle, prema analizi prikupljenih podataka, prosječna ocjena za sve segmente treninga za vršnjačke edukatore je 4,65. S druge strane, prosječna ocjena za sve segmente vršnjačkih edukacija – 3,77.

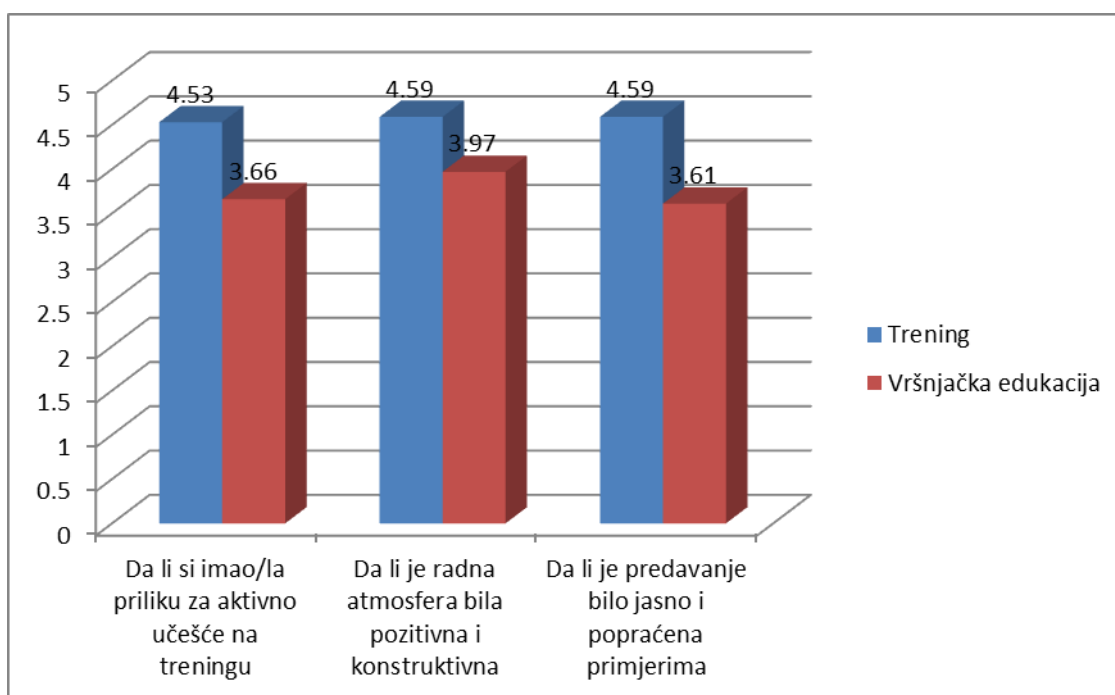
Prema tome, trening za vršnjačke edukatore je za 18,90% bolje ocijenjen u odnosu na vršnjačke edukacije. Pri tome je značajna razlika u prosječnoj ocjeni segmenta treninga koji

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

se odnose na moderiranje treningom. Moderiranje treningom se procjenjivalo kroz procjenjivanje sljedećih segmenata treninga:

- Da li si imao/la priliku za aktivno učešće na treningu
- Da li je radna atmosfera bila pozitivna i konstruktivna
- Da li je predavanje bilo jasno i popraćena primjerima

Rezultati procjene su prikazani u Grafu 13.

Graf 13 – Usporedba ocjena za moderiranje treningom za vršnjačke edukatore i moderiranje vršnjačkim edukacijama

Učesnici treninga za vršnjačke edukacije su u prosjeku jako zadovoljni moderiranjem treningom, ocijenivši taj segment treninga s prosječnom ocjenom od 4,57. Učesnici vršnjačkih edukacija su nešto manje zadovoljni istim segmentom na radionicama na kojim su oni prisustvovali, ocijenivši moderiranje treningom prosječnom ocjenom od 3,75. Pri tome je bitno istaknuti da, prema kriterijima ocjenjivanja (od 1 do 5), navedena prosječna ocjena spada u visoki prosjek (75% zadovoljstvo). Iako je potrebno napraviti dublje analize u vezi diskrepance u ocjenjivanju ovog segmenta na treninzima, ista se može objasniti na dva načina:

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

- Treninge za vršnjake edukacije je vodio stručni tim Udruženja mladih psihologa, koji je prošao kroz specifične obuke, te ima specifična znanja i vještine za moderiranje grupnim diskusijama, dok su vršnjačke edukacije vodili srednjoškolci koji nemaju slične obuke.
- Trening za vršnjake edukatore je trajao cca 8h, dok su vršnjačke edukacije u prosjeku trajale 2 školska časa, što je nedovoljno vremena za sve predaktivnosti potrebne za osiguravanje kvalitetne radne atmosfere.

Uzevši u obzir navedeno, glavni zaključak nastao iz analize učinaka trening programa jeste da su mladi zainteresovani da nauče više o rodno zasnovanom nasilju. Međutim, potrebno je uložiti dugoročne napore kako bi se mladima osigurala odgovarajuća znanja i vještine pomoću kojih bi aktivno učestvovali u uspostavljanju efikasnih odgovora na rizike koje nosi rodno zasnovano nasilje. U nastavku Analize, predstavljamo niz modela, koji mogu doprinijeti ispunjenju takvog cilja.

Preporučeni modeli prevencije

ŠKOLSKI KOORDINACIONI TIM ZA PREVENCIJU RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Tim za prevenciju rodno zasnovanog nasilja čine školski stručni tim i pojedini nastavnici, a mogu biti uključeni i sekretar/ica škole, kao i osobe izvan škole, na primjer, stručnjakinje i stručnjaci sa iskustvom u oblasti rodni studija (na primjer, predstavnici/ice prepoznatih organizacija građanskog društva koje se bave pitanjima rodne jednakosti i ravnopravnosti).

Ovaj tim ima zadatak da prati situaciju u školi, planira i sprovodi preventivne mjere, predlaže organizovanje dodatnih obrazovnih sadržaja (seminara i radionica) za učenike/ice, roditelje, nastavno i stručno osoblje na temu rodne ravnopravnosti i rodno zasnovanog nasilja.

Određene obaveze i mehanizme u preventivnim i u interventnim aktivnostima imaju svi zaposleni u školi i svi oni učestvuju u rješavanju svakog slučaja rodno zasnovanog nasilja.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

NASTAVNIK-MENTOR

NASTAVNIK OBRAZUJE NASTAVNIKA (PEER EDUCATION)

Ovaj model podrazumijeva da stručna osoba poduči manju grupu motivisanog osoblja (nastavnici/ice i učitelji/ice) na temu prevencije rodno zasnovanog nasilja u školama u oblasti rodni studija koja je spremna prenijeti usvojene vještine i znanja drugim kolegama u školskom kolektivu. Visok nivo osposobljenosti nastavnika (od teorijskih znanja do praktične vještine oko pripreme svih koraka za provođenje i praćenje preventivnog programa) omogućava obučavanje drugog nastavnog osoblja u školi na temu značaja prevencije rodno zasnovanog nasilja, te praćenje primjene stečenih znanja i vještina u direktnom radu sa djecom i roditeljima.

VRŠNJAČKA EDUKACIJA

NA TEMU PREVENCIJE RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Vršnjački edukatori/ice - učenici/ice uz pomoć „supervizora” stiču dodatna znanja i vještine na temu prevencije rodno zasnovanog nasilja, nakon čega stečena znanja prenose svojim vršnjacima i vršnjakinjama u razredu i u školi. Vršnjačka edukacija može se odvijati u malim grupama ili kroz individualne kontakte, na različitim mjestima i u različitim okolnostima, kao što su škole, klubovi, na ulici, odnosno gdje god se mladi okupljaju. Mogu se koristiti različite tehnike radioničarskog rada, a radioničarski rad podrazumijeva istovremeni rad cijele grupe, s podjednako aktivnim učešćem svih učesnika, pri čemu je vršnjački edukator/ica **PRVI MEĐU JEDNAKIMA** (on/ona olakšava proces, upravlja procesom i trudi se da zadovolji potrebe kako cijele grupe, tako i pojedinaca u toj grupi). Upotreba različitih tehnika kao što su: bujica ideja, rad u malim grupama, diskusije, kvizovi, igranje uloga i mnoge druge mogu osigurati sve potrebne informacije vršnjaka/kinja, ali i podići im motivaciju i uticati na izgradnju njihovih vještina. Informacije se u vršnjačkoj grupi lahko prenose i usvajaju.

Prevenција rodno zasnovanog nasilja

VRŠNJAČKI TIMOVI U ŠKOLI

Formiranje vršnjačkih timova uz pomoć mentora ima za cilj da učenici/ice nauče da ne podržavaju nasilje i da ga, ukoliko je to moguće, spriječe. Učenici sami biraju svoje vršnjake – predstavnike vršnjačkog tima kako bi se na taj način podržalo učešće svih učenika/ica (biraju se druželjubivi/e, komunikativni/e, kreativni/e, strpljivi/e, tolerantni/e i nenasilni/e učenici/ice). Ko dobije najviše glasova i povjerenje učenika/ica ulazi u vršnjački tim. Vršnjački tim prolazi obuku koja ima za cilj da članovi/ice tima steknu vještine i znanja koja će im pomoći da organizuju školske akcije usmjerene na promociju društvene vrijednosti (saradnja, međusobna podrška, jednakost) i na smanjenju rodno zasnovanog nasilja u školi, kao i da psihološki ojačaju da u „kriznim situacijama” u pogledu nasilja motivišu ostale učenike/ice da se uključe u sprečavanje nasilja. Mentor/ica-nastavnik/ica ili stručno osoblje škole koristi svaku priliku da pomogne promociji vršnjačke aktivnosti, zastupa njihovu ulogu kao važan faktor u prevenciji nasilja i utiče na školsko okruženje da prepozna ulogu vršnjačkog tima. Također, ima zadatak da ohrabri članove/ice tima da se bave problemima i teškoćama bez stavljanja u fokus konkretne djece koja su označena kao „problematična” u školi i da ih podstakne da osmisle kreativne izazove drugoj djeci kako bi poruke tima lako došle do ostalih učenika/ica. Bitno je prepustiti učenicima/ica da osmisle sadržaj aktivnosti i način realizacije uz početnu sugestiju mentora tima. Timovi će na početku biti sastavljeni od učenika/ica starijeg uzrasta i još nekih učenika/ica koji su voljni da se pridruže. Dragocjeno je da se kasnije priključe i učenici/ice koji su skloni/e nasilničkom ponašanju (te da imaju priliku da ulažu svoju energiju u aktivnosti koje mogu biti socijalno pozitivno vrednovane), kao i učenici/ice koji trpe nasilje (mogu im pružiti mogućnost da izađu iz pasivne pozicije „žrtve” i da ponovo nađu svoje mjesto u školi).